

Gospodarska diplomacija

Kričančić, Kristina

Undergraduate thesis / Završni rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Economics and Business in Osijek / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Ekonomski fakultet u Osijeku**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:145:960015>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-20**

Repository / Repozitorij:

[EFOS REPOSITORY - Repository of the Faculty of Economics in Osijek](#)

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku

Ekonomski fakultet u Osijeku

Preddiplomski studij, smjer Ekonomska politika i regionalni razvitak

Kristina Kričančić

Gospodarska diplomacija

Završni rad

Osijek, 2024.

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku

Ekonomski fakultet u Osijeku

Preddiplomski studij, smjer Ekonomska politika i regionalni razvitak

Kristina Kričančić

GOSPODARSKA DIPLOMACIJA

Završni rad

Kolegij: Globalizacija i globalna ekonomija

JMBAG: 0010232985

e-mail: kricancickristina@gmail.com

Mentor: Prof.dr.sc., Ivana Barković Bojanić

Osijek, 2024.

Josip Juraj Strossmayer University of Osijek
Faculty of Economics and Business in Osijek
University Undergraduate Study Economics Policy and Regional Development

Kristina Kričančić
ECONOMIC DIPLOMACY

Final paper

Osijek, 2024.

IZJAVA
O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI,
PRAVU PRIJENOSA INTELEKTUALNOG VLASNIŠTVA,
SUGLASNOSTI ZA OBJAVU U INSTITUCIJSKIM REPOZITORIJIMA
I ISTOVJETNOSTI DIGITALNE I TISKANE VERZIJE RADA

1. Kojom izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da je _____ završni rad isključivo rezultat osobnoga rada koji se temelji na mojim istraživanjima i oslanja se na objavljenu literaturu. Potvrđujem poštivanje nepovredivosti autorstva te točno citiranje radova drugih autora i referiranje na njih.
2. Kojom izjavljujem da je Ekonomski fakultet u Osijeku, bez naknade u vremenski i teritorijalno neograničenom opsegu, nositelj svih prava intelektualnoga vlasništva u odnosu na navedeni rad pod licencom *Creative Commons Imenovanje – Nekomercijalno – Dijeli pod istim uvjetima 3.0 Hrvatska*.
3. Kojom izjavljujem da sam suglasan/suglasna da se trajno pohrani i objavi moj rad u institucijskom digitalnom repozitoriju Ekonomskoga fakulteta u Osijeku, repozitoriju Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku te javno dostupnom repozitoriju Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (u skladu s odredbama Zakona o visokom obrazovanju i znanstvenoj djelatnosti, NN 119/2022).
4. izjavljujem da sam autor/autorica predanog rada i da je sadržaj predane elektroničke datoteke u potpunosti istovjetan sa dovršenom tiskanom verzijom rada predanom u svrhu obrane istog.

Ime i prezime studenta/studentice: Kristina Kričančić

JMBAG: 0010232985

OIB: 96137240679

e-mail za kontakt: kricancickristina@gmail.com

Naziv studija: Preddiplomski studij, Ekonomska politika i regionalni razvitak

Naslov rada: Gospodarska diplomacija

Mentor/mentorica rada: prof.dr.sc. Ivana Barković Bojanić

U Osijeku, __2024.___ godine

Potpis Kristina Kričančić

SAŽETAK

Gospodarska diplomacija se razvila zahvaljujući globalizaciji koja je pospješila međunarodne odnose i ekonomiju svijeta općenito. Napredak trgovine, brže kretanje kapitala, otvaranja novih radnih mjesta te napredak tehnologije su samo neki pozitivni učinci globalizacije. Globalizacija kao proces ne uključuje samo ekonomske i političke elemente već i tehnološke i kulturne čimbenike. Zbog toga gospodarska diplomacija postaje jako bitna za države koje žele zaštititi svoje interese, povećati izvoz te poticati strana ulaganja. Gospodarska diplomacija nije vezana samo za ekonomski sustav i suradnje država već je bitna i za zaštitu ljudi te zaštitu okoliša. Uz pomoć gospodarske diplomacije zemlje imaju veliku mogućnost za rast i razvoj. Jednu od bitnijih uloga u gospodarskoj diplomaciji imaju međunarodne organizacije. Sudjelovanjem u međunarodnim organizacijama države imaju mogućnost osigurati stabilnost i sigurnost svojeg gospodarstva. Jedna od najpoznatijih i najbitnijih je zasigurno Svjetska trgovinska organizacija koja rješava trgovinske sporove među svojim članicama. Svaka država bi trebala imati jasan i korektan model gospodarske diplomacije kako bi uspjela u svojim međunarodnim ciljevima. U današnjem svijetu gospodarska diplomacija postala je nužan alat svake države jer je ekonomski napredak uvelike ovisan o međunarodnim suradnjama.

Ključne riječi: gospodarska diplomacija, međunarodne suradnje, globalizacija, razvoj

ABSTRACT

Economic diplomacy has developed thanks to globalization, which has improved international relations and the economy of the world in general. The progress of trade, the faster movement of capital, the creation of new jobs and the progress of technology are just some of the positive effects of globalization. Globalization as a process includes not only economic and political elements but also technological and cultural factors. This is why economic diplomacy becomes very important for countries that want to protect their interests, increase exports and encourage foreign investments. Economic diplomacy is not only related to the economic system and the cooperation of states, but is also important for the protection of people and the protection of the environment. With the help of economic diplomacy, countries have a great opportunity for growth and development. International organizations play one of the most important roles in economic diplomacy. By participating in international organizations, states have the opportunity to ensure the stability and security of their economy. One of the most famous and important is certainly the World Trade Organization, which resolves trade disputes among its members. Every country should have a clear and correct model of economic diplomacy in order to succeed in its international goals. In today's world, economic diplomacy has become a necessary tool for every country because economic progress is largely dependent on international cooperation.

Keywords: economic diplomacy, international cooperation, globalization, development

SADRŽAJ

1. Uvod	1
2. O diplomaciji općenito	2
2.1 Povijest diplomacije	2
2.2. Funkcije i važnost diplomacije.....	2
3. Gospodarska diplomacija	4
3.1. Globalizacija i gospodarska diplomacija.....	4
3.2. Evolucija gospodarske diplomacije.....	6
3.3. Funkcije gospodarske diplomacije	7
3.5. Institucije i ekonomska diplomacija.....	9
3.6. Vrste gospodarske diplomacije.....	11
3.7. Karakteristike gospodarske diplomacije.....	12
4. Portret ekonomskog diplomate	13
4.1. Izabrani trendovi i ekonomska diplomacija	13
4.2. Profil gospodarskog diplomata.....	14
4.3. Stilovi gospodarske diplomacije.....	15
4.4. Primjeri sustava ekonomske diplomacije	16
5. Gospodarska diplomacija u RH	18
5.1. Model gospodarske diplomacije u RH	18
5.2. Stanje	19
5.3 Perspektiva	20
6. Zaključak	22
7. Literatura	23
Popis grafikona	27
Popis tablica	27

1. Uvod

Gospodarska diplomacija jedna je od ključnih segmenata vanjske politike svake zemlje. Igra bitnu ulogu u jačanju nacionalnog gospodarstva kroz međunarodnu suradnju, privlačenju stranih investicija te poticanje izvoza. U globaliziranom svijetu postaje sve bitnija za razvoj i budućnost države. Jedan od ciljeva je stvoriti povoljne uvjete za gospodarski rast. Zbog toga su iznimno važni trgovinski sporazumi, privlačenje stranih ulaganja te zaštita domaćih tvrtki na međunarodnom tržištu.

U izradi rada koristile su se opće znanstvene metode, od kojih se ističu metoda deskripcije i kompilacije, metoda analize i sinteze te metoda generalizacije. Rad se temelji na sekundarnim izvorima podatka.

Rad se sastoji od sedam jasnih poglavlja. Prvo poglavlje je uvodno te nakon njega slijedi drugo poglavlje koje obuhvaća povijest i važnost diplomacije. Treće poglavlje sadrži značenje gospodarske diplomacije, njezinu evoluciju, međunarodne organizacije, karakteristike, vrste i funkcije gospodarske diplomacije. Četvrto poglavlje opisuje portret ekonomskog diplomate uz izabrane modele, profil gospodarskog diplomate, stilove gospodarske diplomacije te primjere sustava ekonomske diplomacije. Nadalje slijedi peto poglavlje koje se osvrće na gospodarsku diplomaciju Republike Hrvatske kroz njen model, stanje te perspektivu. Šesto poglavlje dolazi kao zaključak cjelokupnog rada te sedmo poglavlje koje obuhvaća literaturu.

2. O diplomaciji općenito

2.1 Povijest diplomacije

Diplomacija je uvijek imala određenu ulogu, koja je nekad veća ili manja u složenim i multilateralnim odnosima između država, kao i u ostalim organizacijama i institucijama. Može se reći da povijest diplomacije obuhvaća cijelo povijesno razdoblje. Moderna diplomacija danas je izuzetno promijenjena u svom sadržaju, stilu i opsegu, no i dalje igra bitnu ulogu. Povijest diplomacije i dalje je prisutna u povijesti, kulturnoj antropologiji, etničkoj i državnoj svijesti svakog naroda. Povijest diplomacije je duga isto koliko su dugi i međunarodni odnosi. Prekogranična trgovina nekadašnjih država (drevni Egipat, Rim ili Bizantsko carstvo) tražila je uvođenje određenih pravila ponašanja i zaštite sudionika koji su zapravo bili trgovinski predstavnici gore spomenutih zemalja te su to bili prvi oblici ekonomske diplomacije (Sadžak i dr., 2008).

Sadžak i dr. (2008.) u svojoj knjizi navodi povijesni razvoj ekonomske diplomacije koji kreće od ne tako davne 1944. do 2001. godine. U nastavku slijedi nekoliko važnijih godina:

- 1944. zasnovan Bretton – Woodski sustav, novi svjetski poredak, kao i Međunarodni monetarni fond i Svjetska banka;
- 1945. osnovani Ujedinjeni narodi;
- 1947. potpisan GATT – Opći sporazum o carinama i trgovini;
- 1948. osnovana Organizacija za europsku ekonomsku suradnju – OEEC;
- 1989. kraj Hladnog rata, kraj komunizma, ujedinjenje Njemačke te otvaranje istočnoeuropskog tržišta;
- 1993. utemeljena Europska središnja banka Matriškim ugovorom, uvodi se euro čime je formirana Europska monetarna unija;
- 1995. Svjetska trgovinska organizacija (eng. WTO) zamjenjuje GATT koja danas broji 161 državu članicu;
- 1999. potpisan ugovor o Europskoj uniji.

2.2. Funkcije i važnost diplomacije

Diplomacija je relevantna i ključna za ljudski život i budućnost čovječanstva. Razlog tomu je veliki utjecaj na brojne teme i pitanja s kojima se svijet suočava, a to su ljudska prava, trgovinska sigurnost, razvoj i zaštita okoliša. Također, ona čini komunikaciju i suradnju

između sudionika u međunarodnom sustavu lakšom te pomaže u rješavanju sukoba koji se javljaju među istim (O.P. Jindal Global University, 2024).

Sadžak i dr. (2008) u svojoj knjizi navodi nekoliko najvažnijih funkcija djelovanja diplomacije, a neke od njih su:

1. uspostavljanje povoljne klime za gospodarsku suradnju s inozemstvom;
2. suradnja sa svim mjerodavnim domaćim institucijama i organizacijama;
3. privlačenje stranog kapitala;
4. djelatnosti povezane uz osiguranje najprikkladnijih uvjeta u trgovini i suradnje sa inozemnim državama;
5. zastupanje i predstavljanje ekonomskih interesa na razini regionalnih i multilateralnih organizacija (WTO, WB itd);
6. utjecaj na spektar roba i usluga koje se mogu plasirati na danom tržištu.

Diplomacija se može opisati kao kombinacija umjetnosti, vještina, znanosti, funkcija, institucija i procesa jer u sebi sadrži sve te elemente. Ako bi se pokušala definirati diplomacija bez restrikcija na to je li ona vještina, umijeće ili nešto sasvim drugo mogla bi se definirati kao politički proces i društvena aktivnost unutar kojih zemlje najčešće uspostavljaju međusobne odnose u međunarodnom okruženju (Vukadinović, 2004).

Diplomacija je bitna za teoriju međunarodnih odnosa jer obuhvaća važne čimbenike svjetske politike kao što je multilateralno upravljanje, međunarodno pravo te ratovanje. Znanstvenici su skloni diplomaciji jer pruža bolje razumijevanje i objašnjavanje svijeta dok diplomati nisu skloni toj teoriji. Kako bi se bolje razumjeli stavovi teorije međunarodnih odnosa, potrebno je upoznati njene tri škole: realističku, racionalističku i revolucionarnu. Realisti diplomaciju opazaju kao sumnjiv instrument politike jer diplomati posvećuju prednost interesima drugih država i osiguranju mira. Racionalisti smatraju diplomaciju „nesavršenim saveznikom“ u naporima smanjivanja nacionalizma, jačanja vladavine prava te povećanja blagostanja. Za revolucionare diplomacija je neprijatelj koji nastoji sačuvati status quo. Ključni dokumenti diplomatske teorije su Bečka konvencija o diplomatskim odnosima iz 1961. te Bečka konvencija o konzularnim poslovima iz 1963. godine (Kos – Stanišić, Domjančić, 2021).

3. Gospodarska diplomacija

3.1. Globalizacija i gospodarska diplomacija

Prije definiranja gospodarske diplomacije bitno je ukratko osvrnuti se na globalizaciju.

Svaka država na ovom svijetu ima za cilj gospodarski napredak. Ostvaruju ga na temelju različitih strategija i modela, kako kratkoročnih tako i dugoročnih. No, odrednice koje definiraju okolinu za postizanje prethodno navedenog cilja sve su sličnije među državama neovisno o njenim okolnostima. Svijet koji nas okružuje postao je sve više isprepleten, povezan te kompleksan zahvaljujući globalizaciji (Mlinarić, 2020).

Globalizacija ima raznovrsne aspekte koji se odražavaju na segmente života suvremenog čovjeka. Jedan od najvažnijih aspekata globalizacije je ekonomski. Globalne kompanije imaju značajan utjecaj na gospodarske procese te radi ostvarivanja profita pogoduju integraciji planete. Milijuni ljudi iz čitavog svijeta su uključeni u multinacionalne kompanije te bez obzira na stvarnu udaljenost oni su međusobno povezani. Oni nadgledaju resurse, kapital i tehnologiju te se na taj način stvara gospodarstvo bez granica. Zatim, političko-pravni aspekt koji vrši utjecaj na suverenost države kroz sudjelovanje u međunarodnim sporazumima, organizacijama i zajednicama (Lončar, 2005).

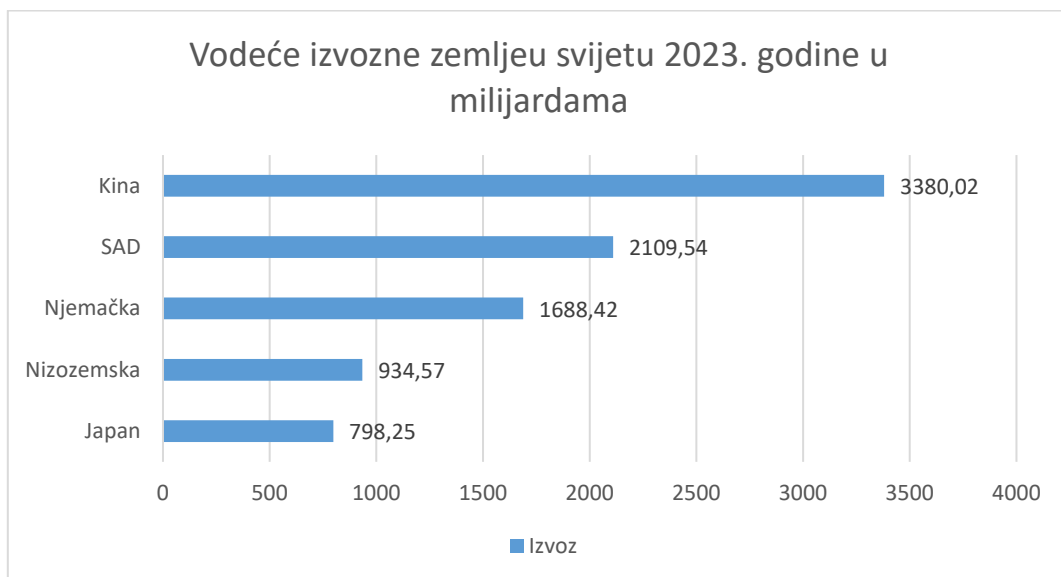
Gospodarska diplomacija definirana je kao proces u kojemu vlada jedne zemlje treba predstavljati nacionalne gospodarske kapacitete na međunarodnom planu upotrebljavajući tri razine. Početna razina obuhvaća zadatak vlade da se tijekom pregovora s najvišim dužnosnicima drugih zemalja zastupa, štiti i podržava vlastite nacionalne gospodarske subjekte s ciljem stvaranja zadovoljavajućih uvjeta za proizvodnju i proboj gotovih proizvoda. Sljedeća razina se svodi na znatne napore vlade u promicanju i razgovorima s menadžmentom gospodarskih subjekata u drugim zemljama kako bi direktnim kontaktom zastupala svoje nacionalne gospodarske subjekte i osigurala prihvatljiviju poziciju od njihovih konkurenata (Bazdan, 2011).

Uključene aktivnosti gospodarske diplomacije usmjerene su na:

1. poticanje izvoza
2. privlačenje stranih investicija
3. sudjelovanje u međunarodnim ekonomskim organizacijama

Njezin zadatak je nadziranje i izvješćivanje o ekonomskoj politici stranih zemalja te savjetovanje vlastite vlade kako najbolje djelovati u inozemstvu kako bi se izgradile i održale ekonomske i političke pozicije koje podupiru nacionalne interese (Bilandžić, Barun, 2013).

Poticanje izvoza je pravne, porezne ili monetarne prirode, a za cilj ima poticanje tvrtki na izvoz odabranih proizvoda ili usluga. Izvoz se svodi na transport proizvoda ili usluga koji su proizvedeni u jednoj državi, a transportiraju se u drugu državu kako bi se prodali. Važnost izvoza za gospodarstvo zemlje koja je u ulozi izvoznika je ta što doprinosi njenoj bruto proizvodnji. Otvaranjem novih tržišta ili širenjem već postojećih tvrtke mogu povećati prodaju i profit, a samim time i izvoz. Isto tako, izvoz pridonosi osvajanju globalnog tržišnog udjela te ima moć stvaranja novih radnih mjesta jer tvrtke šire i povećavaju svoju radnu snagu. Vrste izvoznih poticaja uključuju izvozne subvencije, povoljne zajmove, izravna plaćanja, porezne olakšice na dobit od izvoza te međunarodno oglašavanje financirano od strane države (Investopedia, 2024).

Grafikon 1: Vodeće izvozne zemlje u svijetu 2023. godine

Izvor: izrada autorice prema Statista, [Top exporting countries 2023 | Statista](#) (pristupljeno 27.06.2024.)

Prema Grafikonu 1, vodeća zemlja u izvozu dobara 2023. godine bila je Kina s ukupno 3 380,02 milijardi dolara. Nakon nje je SAD s 2 109,54 milijardi. Među njima su i dvije europske zemlje, Njemačka i Nizozemska.

Strana ulaganja obuhvaćaju sve vrste investicija stranih fizičkih i pravnih osoba gospodarske aktivnosti određene države. Inozemna izravna ulaganja (engl. Foreign Direct Investment - FDI) postala su značajnija u teorijskim i empirijskim istraživanjima ekonomista nakon Drugog svjetskog rata. S neprekidnim ciklusom globalizacije, mnoge zemlje su promijenile svoj stav prema inozemnim izravnim ulaganjima. Zemlje u razvoju nastoje stvoriti povoljne uvjete poslovanja kako bi privukle i potaknule strane investitore (Bilas, Franc, 2006).

Sudjelovanje u međunarodnim ekonomskim organizacijama ima raznovrsne funkcije kao što su prikupljanje informacija i praćenje trendova, osiguravanje pomoći (Svjetska zdravstvena organizacija), davanje foruma za pregovaranje (Europska unija) te rješavanje trgovinskih sporova (Svjetska trgovinska organizacija). Međunarodne organizacije služe korisnim svrhama za pojedine države koristeći ih kao instrumente vanjske politike kako bi opravdale svoje akcije i ograničile ponašanje drugih zemalja (Britannica, 2024).

3.2. Evolucija gospodarske diplomacije

Povijest gospodarske diplomacije datira još od trgovačkih odnosa starog Egipta, Rimskog carstva i Bizanta. Već u to vrijeme zahtijevana su određena pravila ponašanja od strane prekogranične trgovine. Predstavnici tih moćnih država u stranim zemljama bili su prethodnici moderne gospodarske diplomacije. Uzimajući u obzir trgovinu u Mezopotamiji prije 4000 godina, trgovački ugovor između egipatskog faraona i kralja Babilona iz 2500. godine prije Krista, Put svile dinastije Han u Kini i Dubrovačku republiku koja je razvijala gospodarsku diplomaciju s ciljem očuvanja i ostvarivanja novih gospodarskih privilegija u drugim zemljama, mogu se vidjeti duboki korijeni gospodarske diplomacije (Radić, 2015). No, fokus i koncepcija gospodarske diplomacije uvijek se razlikovala među državama. Na primjer, Francuska je često isticala ekonomska pitanja unutar svojih diplomatskih djelatnosti. Već 1825. godine, Ministarstvo vanjskih poslova Francuske osnovalo je poseban odjel koji se bavio gospodarskim pitanjima. Francuska je tada dala snažan poticaj gospodarskoj diplomaciji iz dva razloga: prvo, vjerovali su da bez ekonomskog i financijskog oporavka neće biti međunarodnog utjecaja i drugo, smatrali su da će s ekonomskim oporavkom moći pridonijeti globalnom gospodarskom rastu (Mlinarić, 2020).

Diplomacija je do osamdesetih godina prošlog stoljeća uglavnom smatrana dijalogom između država, jer tada drugi diplomatski učesnici nisu bili prepoznati. Međutim, nakon završetka Hladnog rata i promjena u globalnoj ekonomiji, zemlje su prestale biti jedini sudionici na

diplomatskoj sceni. Novi akteri, poput nadnacionalnih organizacija, nevladinih organizacija i međunarodnih tvrtki, postali su značajni sudionici suvremenog diplomatskog i poslovnog okruženja. Tvrtke koriste diplomaciju za pristup stranim tržištima i pregovore u međunarodnim poslovnim okruženjima, dok vlade koriste diplomaciju za privlačenje stranih investicija i zaštitu domaćih tvrtki koje posluju u inozemstvu (Villanueva Lop, 2017).

Nova predodžba gospodarske diplomacije navela je da sve napredne i razvijene države uključe gospodarsku diplomaciju kao ključni čimbenik u svojim diplomatskim programima i aktivnostima. Zbog toga je za države prijeko potrebno da uspostave integriranu i koordiniranu diplomaciju koja ravnopravno promiče političke i gospodarske ciljeve. Ova sinergija uključuje više sudionika koji čine sveobuhvatnu mrežu učesnika iz ministarstava vanjskih poslova, drugih ministarstava i državnih tijela, kao i iz privatnog sektora (Babić, 2021).

3.3. Funkcije gospodarske diplomacije

Ministarstvo vanjskih i europskih poslova objavilo je Bečku konvenciju o diplomatskim odnosima koja je formirana 18. travnja 1961. godine u Beču. Funkcije diplomatskih misija su:

1. predstavljanje
2. zaštita interesa
3. pregovaranje
4. obavještanje
5. promicanje prijateljskih odnosa

Vukadinović (2004.) navodi objašnjenja za svih pet funkcija. *Predstavljanje* se odnosi na predstavljanje vlastite zemlje u raznim društvenim prilikama ili u zastupanju vlastite vlade u stranoj državi. Diplomatski predstavnik u društvenim prilikama predstavlja svoju državu na parlamentarnim zasjedanjima, svečanom obilježavanju nacionalnih blagdana, sahranama, vojnim ceremonijama i svim ostalim službenim odazivima. Zahtjeva da zastupnik države uvijek bude prisutan, a propust u sudjelovanju može biti protumačen kao oblik političkog negativnog očitovanja.

Nadalje, *zaštita* je aktivnost diplomatskog predstavništva koja vodi računa o interesima građana i država u zemlji primateljici. Ukoliko je potrebna zaštita prava građana, diplomatski zastupnici će se pobrinuti da se očuva integritet i interes građana koji stalno borave ili prolaze kroz zemlju domaćina. Pažnja će se skrenuti na situacije u kojima bi se građani mogli sukobiti s lokalnim zakonima, pljačkama, prometnim nesrećama ili iznenadnim bolestima. Zaštita će

biti posebno važna u slučaju rata u zemlji domaćina, kada će se morati poduzeti dodatne mjere za zaštitu građana, organizaciju njihove evakuacije te povratak u domovinu. Kada je u pitanju državni interes ambasada ima ulogu direktnog prezentiranja problema i osiguranja zaštite.

Treća funkcija, odnosno *pregovaranje*, predstavlja najvažniju aktivnost te je za predstavnike važno da pregovaraju u svakoj prilici o temama o kojima se može pregovarati. Pregovaranje se također može definirati kao proces komunikacije između zemalja koje žele riješiti suprotnosti u svojim interesima. U pitanju su neformalni pregovori koji se dotiču gospodarskog, političkog, znanstvenog i kulturnog pitanja dvostranih odnosa. Postoje i formalni pregovori koji se odnose na države. Rješavaju se pitanja o gospodarstvu, politici, vojsci te se na kraju rezultat pregovora očituje u dvostranom ugovoru.

Jedna od temeljnih zadaća gospodarske diplomacije jest *obavješćavanje*. Diplomatski predstavnik poznaje zemlju u kojoj posluje, informiran je o njenim gospodarskim sistemom i političkim sustavom te izazovima u njezinom razvitku. Sve obavijesti koje se prikupe, razvrstaju te analiziraju šalju se središnjici. Bečka konvencija pod diplomatskim odnosima podrazumijeva: informacije o razvoju i okolnostima države primateljice koje su sakupljene zakonitim sredstvima te se potom prosljeđuju vladi zemlje pošiljateljice. Sve informacije koje su prikupljene zakonitim sredstvima smatraju se diplomatskim, dok se one nezakonite smatraju nediplomatskim.

Promicanje prijateljskih odnosa fokusira se na razvijanje kulturnih, gospodarskih i znanstvenih odnosa. Dinamičnost i iznimno širok opseg diplomatske aktivnosti jedne su od glavnih karakteristika navedene funkcije, a dužnosnik treba imati sposobnost i inicijativu provodeći promicanje. Kroz promicanje svoje države i postizanjem novih pregovora o širenju znanstvene, kulturne ili gospodarske suradnje, ući će se u novi oblik pregovaranja. U pravilu promiče se interes vlastite zemlje, a ovisno o opsegu aktivnosti diplomata ovisit će i uspostavljanje novih poslova.

3.4. Organizacijski model ekonomske diplomacije

S globalne perspektive, moguće je navesti tri osnovna modela ekonomske diplomacije. Organizacije koje se bave ekonomskom diplomacijom djeluju na različite načine. Razlog tomu jesu posljedice njihove povijesti te gospodarska usmjerenja. Jedinstveni model je prvi od navedena tri modela. Njegov zadatak je da centralizira sve vještine koje su povezane s

ekonomskom diplomacijom u jednom ministarstvu, a to je najčešće Ministarstvo vanjskih poslova. Ministarstvo vanjskih poslova ima blisku suradnju s agencijama zaduženim za gospodarska pitanja. Primjer ovog modela je Kanada. Podjela odgovornosti između Ministarstva vanjskih poslova i Ministarstva gospodarstva kao dva bitna ministarstva spada pod drugi model, a to je strukturirani ili dvostruki model. On predstavlja određenu konkurenciju među prethodno navedenim ministarstvima. Države koje primjenjuju ovaj model su Češka i Slovačka. Posljednji model ili posljednje rješenje za organizaciju ekonomske diplomacije je model zajedničke agencije koji dodjeljuje specifične ovlasti vladi ili nekoj drugoj javnoj instituciji. Singapur primjenjuje ovaj model dok se kombinacije ovog modela mogu pronaći i u Njemačkoj te Velikoj Britaniji (Markova, 2019).

3.5. Institucije i ekonomska diplomacija

Međunarodne organizacije su udruženja zemalja koja se temelje na međunarodnom ugovoru kao osnivačkom dokumentu. One imaju svoje članove, stalne organe, pravnu osobnost te određeni djelokrug. Pristupanje i napuštanje članstva je slobodan čin, no međutim, osnivački ugovor može sadržavati uvjete za ulazak u međunarodne organizacije kao i disciplinske mjere. Dijele se na univerzalne koje su otvorene za svaku državu (UN) te regionalne čije je članstvo ograničeno na pojedine regije (npr. Vijeće Europe). Prema djelokrugu dijele se na vojne (npr. NATO), političke (UN), i ekonomske (MMF, WTO...) (Hrvatska enciklopedija, 2013 - 2024).

U nastavku slijedi objašnjenje nekoliko bitnih međunarodnih organizacija u svijetu:

1. Ujedinjeni narodi (UN)
2. Organizacija sjevernoatlantskog ugovora – NATO
3. Međunarodni monetarni fond – MMF
4. Svjetska trgovinska organizacija – WTO
5. Vijeće Europe

Ujedinjeni narodi su međunarodna organizacija koju čine neovisne zemlje s glavnim ciljem očuvanja svjetske sigurnosti i mira, promicanja međunarodnih odnosa te rješavanje socijalnih, ekonomskih, kulturnih i humanitarnih problema ubrajajući zaštitu ljudskih prava. Trenutno ima 193 države članice među kojima je i Republika Hrvatska. Ujedinjenim narodima je pristupila 22. svibnja 1992. godine. Glavna tijela UN-a su: Opća skupština, Vijeće sigurnosti,

Starateljsko vijeće, Gospodarsko i socijalno vijeće, Tajništvo i Međunarodni sud (Ministarstvo vanjskih i europskih poslova RH, 2024).

Srđan (2015) navodi kako su Ujedinjeni narodi jedino mjesto gdje ljudsko društvo može raspravljati o problemima koji su od najveće važnosti za čitavi svijet. UN je jedina svjetska institucija s takvim autoritetom. Odluke UN-a najčešće su prepuštene državama članicama što može dovesti do toga da se odluke donose na osnovu onoga što države članice smatraju svojim međunarodnim interesima.

NATO je vojni savez osnovan 1949. godine s ciljem zaštite sigurnosti i slobode svojih članica. Trenutno ima 32 države članice. Ima dva glavna dijela, a to su: civilni i vojni. Civilni dio uključuje Sjevernoatlantsko vijeće, tim za nuklearno planiranje i osoblje u sjedištu u Bruxellesu. U vojni dio spada vojni odbor NATO-a koji prate savjete Sjevernoatlantskog vijeća o vojnim strategijama, savezničko zapovjedništvo za operacije te zapovjedništvo za transformacije. Hrvatska je članica NATO-a od 1. travnja. 2009. godine kada je pristupila zajedno s Albanijom (European Union, 2023).

Međunarodni monetarni fond je organizacija koja zbog svojih 190 članica radi na ostvarenju održivog rasta i prosperiteta. To radi kroz svoje tri glavne misije: promicanje međunarodne monetarne suradnje, poticanje gospodarskog rasta i širenja trgovine te otvaranje novih radnih mjesta i gospodarsko blagostanje. Kroz savjete o politici, financijsku pomoć i razvoj kapaciteta potiče financijsku stabilnost svojih članica. Kroz savjete o politici MMF održava političku komunikaciju s vladama svojih država članica. Predlaže politike koje omogućavaju održivi rast te ocjenjuje gospodarske kriterije. Ključna odgovornost ove organizacije jest pružanje zajmova i koncesijske financijske pomoći zemljama članicama koje imaju probleme s platnom bilancom (International Monetary Found, 2024).

Svjetska trgovinska organizacija sa sjedištem u Ženevi osnovana je 1. siječnja 1955. godine. Broji 164 države članice. Bavi se načelima trgovine između država. Ima nekoliko važnih uloga: rješava trgovinske sukobe između članica, podržava potrebe zemalja u razvoju, upravlja svjetskim sustavom trgovinskih pravila. Vlade članice WTO-a su te koje donose sve bitne odluke ili ministri koji zasjedaju najmanje svake dvije godine (World Trade Organization, 2024).

Glavni cilj Svjetske trgovinske organizacije je unapređenje sistema slobodne multilateralne trgovine. Time se olakšava brži rast proizvodnje i usluga, povećava se zaposlenost i realni dohodak. Isto tako poboljšava se životni standard u zemljama članicama. Da bi se sve

navedeno ostvarilo postoje dva kriterija, a to su: slijediti zahtjeve održivog rasta i razvoja i zaštite okoliša te voditi brigu o nerazvijenim članicama (Matić, Plazibat, 2001).

Vijeće Europe je glavna organizacija za zaštitu ljudskih prava na našem kontinentu. Europsku konvenciju o ljudskim pravima bile su dužne potpisati sve države članice, a u pitanju je 46 zemalja. Konvencija o ljudskim pravima je međunarodni ugovor kojemu je cilj zaštita ljudskih prava, vladavine prava i demokracije. Ova navedena organizacija ima sposobnost podupiranja slobode izražavanja i medija, prava na okupljanje, jednakosti i zaštite manjina. Vijeće Europe pokrenulo je inicijative o pitanjima zaštite djece, sprječavanje govora mržnje na internetu te pravo najveće manjine u svijetu, Roma. Pomaže državama članicama u borbi protiv korupcije i terorizma (The Council of Europe, 2024).

3.6. Vrste gospodarske diplomacije

Gospodarska diplomacija obuhvaća sve aktivnosti države u zaštiti i promociji svojih gospodarskih interesa koje se u globalnom okruženju mogu podijeliti na aktivnosti u sklopu komercijalne diplomacije i djelatnosti u sklopu ekonomske diplomacije. Aktivnosti državnih sudionika kao što su vladini službenici i dužnosnici dio su *ekonomske diplomacije*. Državni sudionici su u odnosima s međunarodnim organizacijama i integracijama poput Svjetske banke, Svjetske trgovinske organizacije, Ujedinjenih naroda, Europske unije, NAFTA-e, ASEAN-a i slično. Ekonomska diplomacija se također bavi bilateralnim pregovorima s pojedinim zemljama za sklapanje gospodarskih sporazuma poput Sporazuma o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja, Sporazuma o turističkoj suradnji, Sporazuma o promicanju i zaštiti ulaganja, itd. Njena djelatnost nisu promocija specifičnih gospodarskih subjekata kao što su poduzeća, korporacije ili tvrtke. *Komercijalna diplomacija* obuhvaća sve aktivnosti koje država poduzima kako bi podržala i promovirala svoje gospodarske subjekte putem diplomatsko-konzularnih predstavništava, komorskih sustava, agencija, izvoznih banaka u državnom vlasništvu i sličnih institucija (Žirovčić, 2012).

Pružanje informacija o prilikama za izvoz i ulaganje, kao i sudjelovanje u organizaciji trgovinskih misija, važan su dio komercijalne diplomacije. Diplomati koji rade na tim pitanjima značajno doprinose jačanju gospodarskih veza, djelujući kao savjetnici domaćim i stranim tvrtkama pri donošenju strateških poslovnih odluka (Babić, 2021).

3.7. Karakteristike gospodarske diplomacije

O.P. Jindal Global University (2024.) navodi četiri karakteristike gospodarske diplomacije:

1. bilateralnost
2. multilateralnost
3. kontinuiranost
4. fleksibilnost

Prva karakteristika kaže da je diplomacija često bilateralna što znači da uključuje dvije strane s zadatkom da uspostavi i održi međusobni i recipročni odnos između njih. Diplomacija po svojim karakteristikama može biti i multilateralna, što ukazuje na sudjelovanje više od dvije strane s ciljem stvaranja i održavanja kolektivnog odnosa i suradnje među njima. Treća karakteristika je kontinuiranost i odnosi se na konstantni proces. Ova karakteristika podrazumijeva da nije u pitanju jednokratni ili povremen događaj, već dugoročan i trajan proces koji traži stalni i dosljedni angažman i interakciju između sudionika. Fleksibilnost se svodi na prilagodljivost diplomacije, što bi značilo da gospodarska diplomacija nije rigidna ili fiksna, već da ima moć izmjene i prilagodbe svojih metoda i alata ovisno o situaciji i stranama koji su uključeni u proces.

4. Portret ekonomskog diplomate

4.1. Izabrani trendovi i ekonomska diplomacija

Prema Sadžaku i dr. (2008.) unutar ukupnog globalnog razvoja mogu se izdvojiti tri magistralna razvojna trenda:

1. globalizacija;
2. regionalizacija;
3. lokalizacija.

Globalizacija kao pojam je objašnjen u poglavlju 3.1.

Regionalizacija se može opisati kao porast društvene integracije unutar određene regije uključujući procese poput društvenih i ekonomskih interakcija između različitih jedinca npr. države. S obzirom na svoju dinamičnost, najbolje se može shvatiti kao kontinuirani proces stvaranja regija kao geopolitičkih jedinca, kao stvaranje organizirane političke suradnje među određenom skupinom zemalja te se može razumjeti kao formiranje regionalnih zajednica poput pluralističkih sigurnosnih zajednica (Kacowicz, 1998).

Sadžak i dr. (2008.) su lokalizaciju okarakterizirali kao stalnu želju za samoodređenjem te prenošenjem ovlasti sa središnje na razinu niže vlasti kao što je decentralizacija.

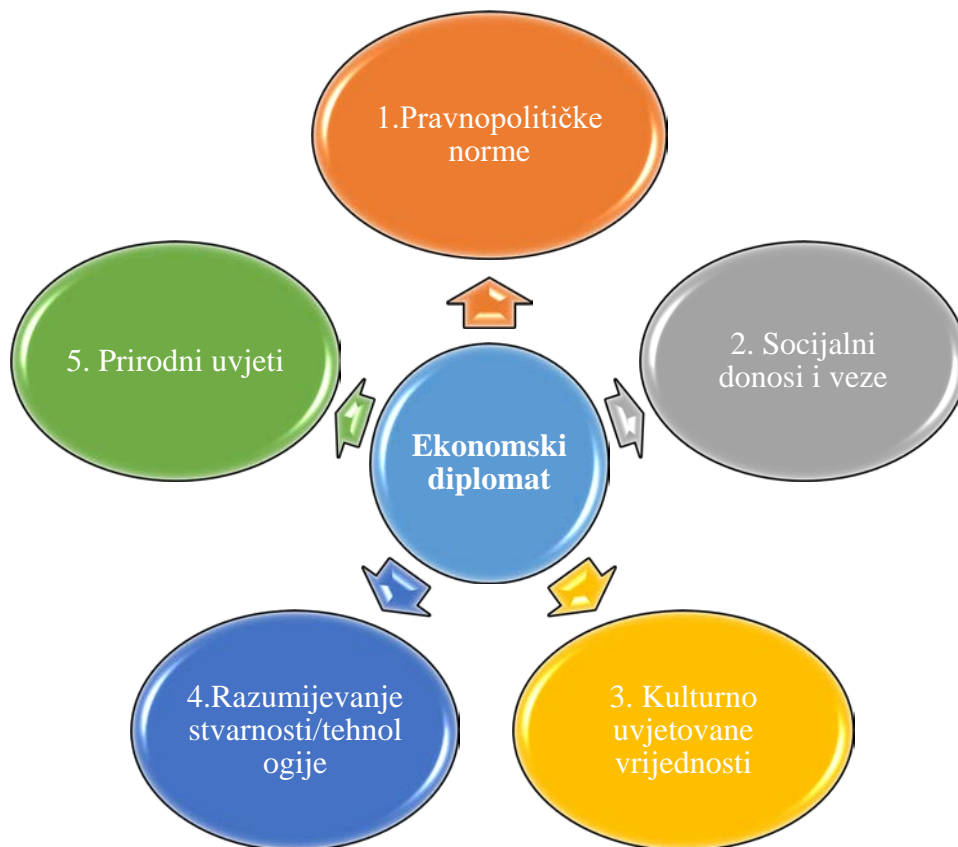
Iz prethodno navedena tri trenda proizlaze pod trendovi:

1. društveni trendovi koje obilježavaju rast proizvodnje znanja i razvoja društva koje ovisi o znanju, rastu individualizma, rastu društva srednje klase;
2. tehnološki trendovi koje karakteriziraju brz ritam promjene tehnologije te utjecaj u rastu;
3. demografski trendovi koji ukazuju na relativno nisku stopu nataliteta, povećan broj starijih osoba;
4. obrazovni trendovi, ekspanzija obuke
5. urbani trendovi koji označuju povećanje broja ljudi u gradovima i selima
6. trendovi u radu i radnoj snazi, karakterizira ih povećano zapošljavanje žena, potražanja za većom kompetencijom radnog mjesta;
7. trendovi u vrijednostima i shvaćanjima;
8. obiteljski trendovi;
9. trendovi porasta značenja menadžerskih i stručnih kompetencija;
10. trendovi porasta značenja vremena;

11. trendovi internacionalizacije;
12. trend timskog individualizma.

4.2. Profil gospodarskog diplomata

Uvjeti u kojima djeluje ekonomski diplomata potiče nekoliko čimbenika koji izravno utječu na njegovo profiliranje. U nastavku slijedi slikovni prikaz tih čimbenika.

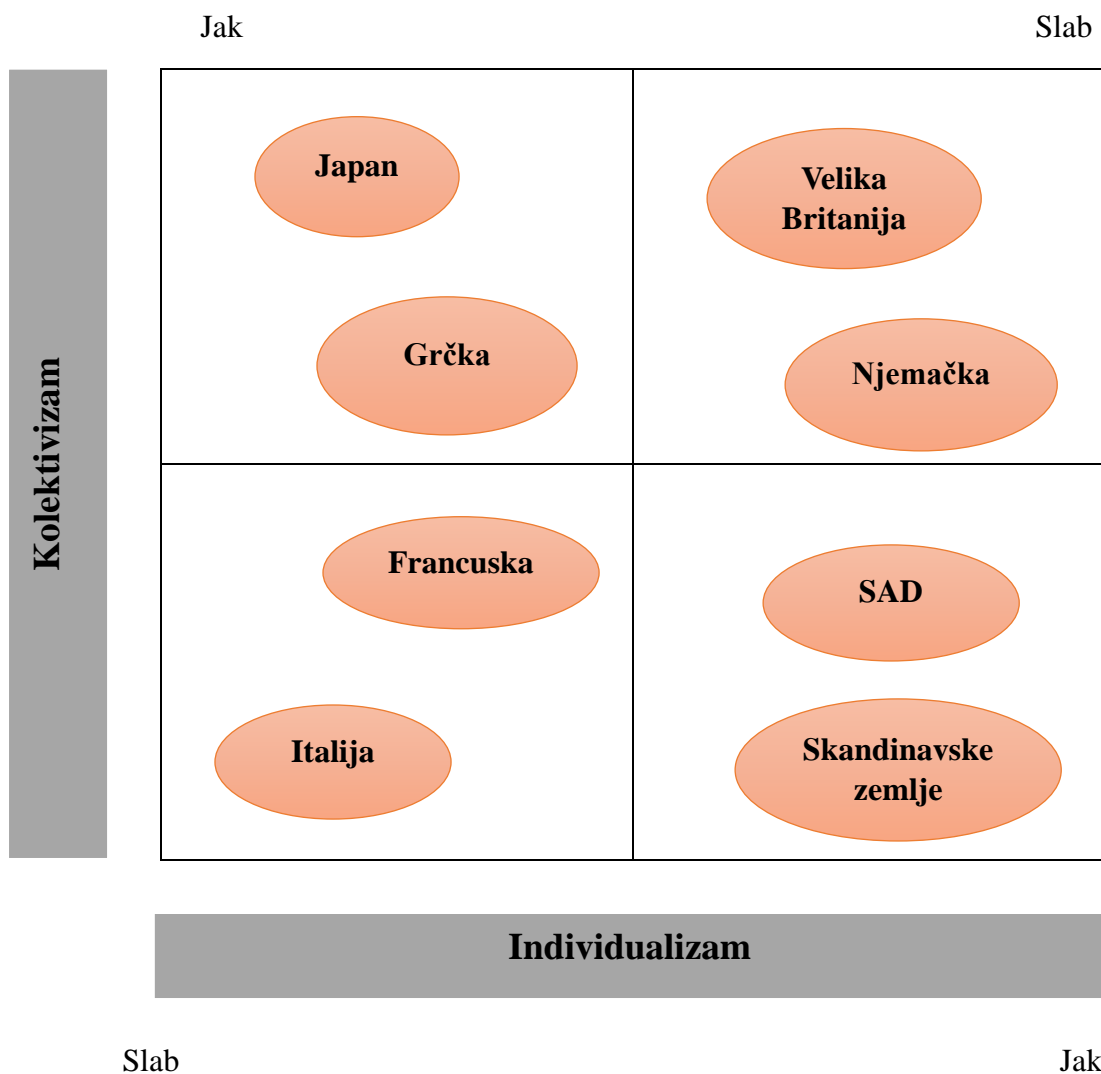
Slika 1: Faktori koji imaju utjecaj na profil ekonomskog diplomata

Izvor: Izrada autorice prema Sadžak i dr. (2008), 82. str

Prema Slici 1, vidljivi su faktori koji okružuju ekonomskog diplomatu točnije problemi s kojima se susreće u svom svakodnevnom radu. Prvo pitanje koje se može doticati ekonomske diplomacije, a ekonomski diplomat mora znati odgovor jest pravno-politička norma. Zatim slijedi socijalni odnosi i veze, kulturno uvjetovane vrijednosti, razumijevanje stvarnosti te prirodni uvjeti.

4.3. Stilovi gospodarske diplomacije

U sklopu raznovrsnih znanstvenih disciplina proučavani stilovi menadžera mogu se primijeniti i na ekonomske diplomate s obzirom da je utvrđen visok stupanj korelacije u radu i metodama odnosno stilovima i jednih i drugih. U ekonomskoj diplomaciji preferiran je demokratski stil. To je stil koji se kroz praksu odražava kroz porast autonomnosti, odgovornosti i kroz zahtjeve za povećanje razine stručnosti ekonomskog diplomate. Isto tako, praksa je pokazala da je jedan od bitnijih stilova postao timski stil koji je specifičan za većinu razvijenih zemlja diljem svijeta (Sadžak i dr., 2008). U nastavku slijedi razlika između kolektivnog i timskog stila vođenja.

Tablica 1: Razlika između kolektivnog i timskog načina vođenja organizacije

Izvor: Izrada autorice prema Sadžak i dr. (2008), 90. str.

Prema Tablici 1, uočljivo je kako japanska i grčka ekonomska diplomacija imaju jak kolektivism, ali slab individualizam, dok Italija ima slab i kolektivism i individualizam. Jedna od najvećih svjetskih sila, SAD ima slab način kolektivnog vođenja i jak način individualnog organiziranja rada poput skandinavskih zemalja.

4.4. Primjeri sustava ekonomske diplomacije

U ovom dijelu rada ukratko će biti opisani sustavi ekonomske diplomacije za Njemačku, Francusku te Sjedinjene Američke Države.

Njemačka gospodarska diplomacija se temelji na tri ključna elementa:

1. 226 stranih diplomatskih misija;
2. 140 inozemnih gospodarskih komora;
3. izaslanstvima i predstavništvima njemačkog gospodarstva u 92 zemlje te Njemačkoj agenciji za gospodarski razvoj German Trade and Invest.

Njihov cilj je pružiti podršku malim i srednjim poduzećima da ostvare uporište na inozemnim tržištima. Njemačka je angažirana u kreiranju reguliranja međunarodne trgovine. Osim multilateralne liberalizacije trgovine pod vodstvom Svjetske trgovinske organizacije, bilateralni sporazumi o slobodnoj trgovini kroz Europsku uniju su prioritet Njemačke. Savezna vlada se zalaže za ravnopravne uvjete poslovanja i održive opskrbe lance kroz suradnju s međunarodnim organizacijama poput EU-a, UN-a, OECD-a, itd. (Facts about Germany, 2023).

Njemačka pamti općenito pozitivan gospodarski razvoj od 1999. godine. Rast BDP-a po glavi stanovnika bolji je od SAD-a, dok Francuska i Ujedinjeno Kraljevstvo zaostaju za Njemačkom. Kako bi nastavila pozitivnom putanjom mora dati odgovore na neke strukturne slabosti u narednom desetljeću. Jedna od slabosti jest ta da Njemačka i EU imaju prilično staru korporativnu strukturu s nekoliko rastućih tvrtki. S liste Fortune 500 među 50 najvećih globalnih kompanija, 22 su iz SAD-a, 12 kompanija dolazi iz Kine te samo sedam iz EU (tri iz Njemačke). Zatim, Njemačka energetska tranzicija još uvijek nije završena. Iako udio obnovljivih izvora raste i dalje bilježi prosjek ispod EU te zaostaje za nordijskim zemljama. (Bruegel, 2021).

Ministère de l'Europe et des Affaires étrangères (2020) navodi kako je jedan od ključnih zadataka Business France i Ministarstva za Europu i vanjske poslove promicanje ekonomskih

interesa Francuske kako unutar zemlje tako i na međunarodnoj razini. Stoga, Francuska ekonomska diplomacija ima nekoliko ciljeva:

1. podrška francuskim kompanijama u plasmanu njihovih proizvoda i usluga na stranom tržištu;
2. privlačenje stranih ulaganja koja donose nova radna mjesta u Francuskoj;
3. prilagodba europskih i međunarodnih propisa radi zaštite i unapređenje ekonomskih interesa;
4. promocija inovativnih francuskih poduzeća.

Kada je u pitanju SAD, Ministarstvo vanjskih poslova upravlja odnosima s stranim državama, međunarodnim organizacijama i građanima drugih zemalja što spada pod diplomaciju. Posao Ministarstva vanjskih poslova je:

1. predstavljati SAD u inozemstvu, prenositi američku politiku kroz veleposlanstava te diplomatske misije;
2. pregovarati i sklapati međunarodne sporazume o različitim temama poput trgovine;
3. nadzirati međunarodne djelatnosti ostalih američkih agencija;
4. obavljati nadzor između različitih vladinih agencija te upravljati resursima predviđenim za vanjske odnose;
5. promicati bolje razumijevanje između američkog naroda i naroda drugih zemalja. (U.S. Department of State, 2008).

5. Gospodarska diplomacija u RH

5.1. Model gospodarske diplomacije u RH

Specifičan oblik hrvatske diplomacije može se pronaći još u diplomaciji starog Dubrovnika kada su se sredstvima klasične diplomacije nastojali ostvariti gospodarski ciljevi Dubrovačke Republike. Ipak, danas je potrebna diplomacija koja bi trebala političke prednosti pretvoriti u ekonomske dobitke kao najvažniji zadatak gospodarske diplomacije. Dvije su glavne uloge diplomacije i poduzetnika u rekonstrukciji međunarodne legitimnosti Hrvatske. Prva uloga se odnosi na diplomaciju koja bi trebala smanjiti troškove ulaska hrvatskog gospodarstva na nova tržišta te povećati tržišni udio na postojećim tržištima uklanjanjem političkih prepreka i rizika dok hrvatski poduzetnici trebaju osigurati konkurentnost izlaska na međunarodna tržišta roba i usluga (Radošević, 2002).

Hrvatska gospodarska diplomacija u usporedbi s drugim zemljama smatra da je Republika Hrvatska još uvijek mlada država pa samim time i njezina gospodarska diplomacija. Hrvatska diplomacija se ne može uspoređivati s diplomacijama dugovječnih država, no može se dati do znanja kako svoj posao obavlja najbolje što može. Jedan od izazova hrvatske gospodarske diplomacije jesu financijska sredstva što stvara negativan utjecaj na broj kadrova koji se trebaju slati u određene zemlje. (Bilandžić, Barun, 2013.).

U Republici Hrvatskoj najvažniji promotori gospodarske diplomacije trebali bi biti najviši politički dužnosnici. Dok borave u inozemstvu, postaju gospodarski diplomati kojima je cilj promocija i prodaja proizvoda i usluga gospodarskih subjekata te osiguravanje poslova na globalnom tržištu (Bazdan, 2010). Prema hijerarhiji oni su:

1. predsjednik države koji u sustavu sudjeluje u kreiranju vanjske politike te vodi sigurnosnu – obavještajnu zajednicu.
2. Predsjednik vlade
3. Ministarstvo vanjskih poslova i europskih poslova
4. predsjednik Hrvatske gospodarske komore
5. ministar gospodarstva, rada i poduzetništva

Predsjednik Lijepe Naše sudjeluje zajedno s Vladom u kreiranju i provođenju vanjske politike. Na prijedlog Vlade i uz suglasnost premijera Republike Hrvatske, donosi odluke o osnivanju diplomatskih i konzularnih predstavništva u inozemstvu. Uz prijedlog Vlade i mišljenja nadležnog odbora Hrvatskog sabora, predsjednik donosi odluku o imenovanju i opozivu čelnika diplomatskih misija Republike Hrvatske u inozemstvu te sve navedeno mora

biti potpisano od strane premijera. Vanjskom politikom upravlja Vlada RH te nadzire i koordinira rad državne uprave i vodi brigu o ekonomskom razvoju zemlje. Vladu čini predsjednik vlade, potpredsjednici te ministri. Dva potpredsjednika odgovorna su za pitanja gospodarske i vanjske politike te za aktivnost gospodarske diplomacije. Pored toga, postoji više Vladinih tijela zaduženih za poslove vezane uz gospodarsku diplomaciju. To su : Odbor za poslove Europske unije, Koordinacija za gospodarstvo, Koordinacija za unutarnju i vanjsku politiku i Koordinacija za regionalni razvoj i fondove Europske unije (Boromisma, Tišma, Raditiya – Ležaić, 2012).

Odgovorno tijelo državne uprave za provedbu vanjske politike RH je Ministarstvo vanjskih poslova i europskih poslova (MVEP). Isto tako, nadležno je i za međunarodnu koordinaciju europskih poslova koja se provodi putem diplomatskih odnosa i ostalih predstavništva RH u inozemstvu. Jačanje prepoznatljivosti i utjecaja Lijepe Naše u Europi i svijetu uz poboljšanje međunarodnog položaja glavni su prioriteti MVEP-a. MVEP radi na jačanju gospodarske diplomacije, provođenju razvojne suradnje i humanitarne pomoći te promicanju vladavine prava i zaštiti ljudskih prava (Ministarstvo vanjskih i europskih poslova RH, 2024).

Hrvatska gospodarska komora predstavlja najveću poslovnu mrežu u Hrvatskoj koja zastupa interese svojih članica pred državnim institucijama. Njena glavna područja angažmana su zagovaranje interesa članica, informiranje, edukacije, internacionalizacija, projekti EU- a te razvoj gospodarstva (Hrvatska gospodarska komora, 2023).

Postavljajući strateške smjerove i razvijajući programe za održivi razvoj društva na temelju zelenog i kružnog gospodarstva s ciljem preobrazbe društva u pravedno i prosperitetno s konkurentnim gospodarstvom. Djelokrug ovog ministarstva obuhvaća razvoj i poboljšanje konkurentnosti hrvatskog gospodarstva, razvojem mikro, malog i srednjeg poduzetništva, industrijskom politikom i inovacijama. Isto tako zadužena je za upravljanje jamstvenim fondom za unapređenje industrije, rudarstvom te za poticanje ulaganja i izvoza. Sve navedene aktivnosti vrši Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja (Ministarstvo vanjskih i europskih poslova RH, 2024).

5.2. Stanje

Ulaskom Hrvatske u Europsku uniju 1. srpnja 2013. godine, ostvaren je ključni vanjskopolitički cilj zemlje od njezina osamostaljenja. Hrvatska je stekla pravo sudjelovanja u

procesu donošenja odluka EU-a, što joj je omogućilo ravnopravno sudjelovanje u raspravama i pitanjima koja je se tiču. Sloboda kretanja roba jedna je od temeljnih sloboda kretanja unutar tržišta EU-a. Ono podrazumijeva uklanjanje svih prepreka trgovini, uključujući količinska ograničenja i carine (IRMO, 2012). Stoga su najvažniji vanjskotrgovinski partneri Hrvatske upravo države članice EU-a. U 2023. godini robna razmjena s državama članicama EU-a je iznosila 68% ukupnog izvoza. Jedan od ciljeva Lijepe Naše bio je uvođenje eura kao službene valute. Euro je postala službena valuta i zakonsko sredstvo plaćanja od 1. siječnja 2023. godine.

Uvođenje eura imalo je pozitivan učinak vanjskotrgovinske Republike Hrvatske. Eliminiranjem valutnog rizika, olakšale su se transakcije s ostalim zemljama tako što su postale jeftinije i jednostavnije pa je samim time povećana i konkurentna prednost hrvatskih proizvoda. Još jedan u nizu pozitivnih učinaka uvođenja eura je privlačenje većeg broja stranih investitora, što je rezultiralo povećanjem broja stranih investicija. (IKCONSULTING, 2024).

5.3 Perspektiva

Ključni prioriteti Ministarstva vanjskih poslova su jačanje međunarodnog položaja i utjecaja kao i prepoznatljivost RH u Europi. U programu Vlade za mandat 2024. – 2028. pet je glavnih prioriteta, a oni su:

1. Uspješna Hrvatska
2. Vitalna Hrvatska
3. Pravedna Hrvatska
4. Održiva Hrvatska
5. Suverena Hrvatska

Ciljevi “Uspješne Hrvatske” su: makroekonomska stabilnost i konkurentno gospodarstvo gdje se želi osigurati nastavak stabilnog rasta BDP-a, znatno iznad prosjeka EU, čime bi Hrvatska dosegla minimalno 80% prosječne razvijenosti EU. Još jedan od ciljeva je sigurnije tržište rada što bi značilo da će se tržište razvijati uz jasan plan za povećanje minimalne i prosječne plaće. S ciljem osiguranja konkurentnosti i inovativnosti gospodarstva, ubrzo će se provedba zelene i digitalne transformacije Hrvatske. Ciljevi drugog prioriteta su ulaganje u poboljšanje kvalitete života, pružanje podrške djeci i obiteljima te poticanje demografske obnove. Ovim

programom žele osigurati dostojanstvenu starost umirovljenicima te poboljšati učinkovitost sustava socijalne skrbi. Kroz treći prioritet odnosno “Pravednu Hrvatsku” nastavit će se osiguravati učinkoviti pravosudni sustav, osiguravati zaštitu od svih nasilja, ojačati mehanizme protiv korupcije. Četvrti prioritet je “Održiva Hrvatska”. Jedan od mnogobrojnih ciljeva je dekarbonizacija gospodarstva, prometa i energetike. Vlada će u skladu s Europskim zelenim planom nastaviti jačati proizvodnju energije iz obnovljivih izvora čime će pridonijeti priključenju najmanje 2500 MW elektrana do 2028. godine. Između ostalog, u planu je osigurati potrebnu opskrbu plinom Hrvatske te povećanje transportnih kapaciteta LNG terminala na 6,1 milijardi kubika plina, Hrvatska će postati regionalno energetska čvorište za Mađarsku, Sloveniju, Bosnu i Hercegovinu, Austriju i Bavarsku. Vlada kroz “Suverenu Hrvatsku” za cilj ima zaštititi granicu, jačati utjecaj Hrvatske u Europi i svijetu te biti pouzdana saveznica Europskoj uniji i NATO-u. Na razini EU učinkovito će se promicati nacionalni interesi te će se Hrvatsku uvest u Organizaciju za ekonomsku suradnju i razvoj (OECD) do 2026. godine. (Vlada Republike Hrvatske, 2024).

6. Zaključak

Povijest gospodarske diplomacije se mijenjala stoljećima, od civilizacije antičkog doba pa sve do danas. Ona predstavlja proces koji omogućuje vladi da zastupa gospodarske interese vlastite države na međunarodnoj razini. Svakoj zemlji je cilj gospodarski razvoj koji danas nije nemoguć zahvaljujući procesu globalizacije kojim je svijet postao povezaniji više nego ikad. Da bi države imale zdravu i stabilnu gospodarsku diplomaciju bitno je da dobro provode njene tri ključne aktivnosti, a to su poticanje izvoza, privlačenje stranih ulaganja te sudjelovanje u međunarodnim organizacijama. Među najbitnijim međunarodnim organizacijama je UN, NATO, MMF, WTO, Vijeće Europe. Svaka od navedenih organizacija sa sobom nosi posebne koristi te financijsku i nefinancijsku pomoć državama članicama.

Nakon objavljivanja Bečke konvencije, uspostavljene su funkcije gospodarske diplomacije koje svaka država treba pomno pratiti kako bi uspjela u svom međunarodnom okruženju. Od velike važnosti je predstavljanje vlastite države, zaštita interesa kako države tako i građana, pregovaranje kao najvažnija funkcija, obavještanje te promicanje prijateljskih odnosa.

Republika Hrvatska je kao mala srednje razvijena zemlja ulaskom u EU učinila veliki korak te tako uspjela ostvariti najveći cilj vanjske politike. Također, prelaskom na Euro 2023., povećan je broj inozemnih investitora. U narednim godinama ima za cilj nastavak rasta BDP-a, jačanje proizvodnje energije iz obnovljivih izvora, provedbu zelene Hrvatske itd.

Uz pomoć današnje tehnologije i društvenih medija, gospodarska diplomacija trebala bi dobiti više na značaju kako bi ju svi dobro upoznali i razumjeli njene prednosti za rast i razvoj gospodarstva i društva.

7. Literatura

1. Bazdan, Z. (2010.), *Optimalni model gospodarske diplomacije Republike Hrvatske u kontekstu globalne obavještajne revolucije.*, Odjel za ekonomiju i poslovnu ekonomiju, Dubrovnik dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/clanak/95148> [pristupljeno 03.04.2024.]
2. Bazdan, Z. (2011.), *Gospodarska diplomacija i patološki trendovi globalne ekonomije. Case study: Republika Hrvatska.* Sveučilište u Dubrovniku. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/file/112071> [pristupljeno 03.04.2024.]
3. Babić, M. (2021.), *Učinkovita gospodarska diplomacija te nužnost implementacije novog modela u Republici Hrvatskoj.* Dostupno na <https://hrcak.srce.hr/file/390645> [pristupljeno 31.05.2024.]
4. Bilandžić, M & Barun, I. (2013.), *Poslovna znanja u funkciji razvoja: Gospodarska diplomacija u Republici Hrvatskoj.* Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/file/153059> [pristupljeno 31.05.2024.]
5. Bilas, V & Franc S. (2006.), *Uloga inozemnih izravnih ulaganja i načini poticaja.* Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/file/202205> [pristupljeno 31.05.2024.]
6. Britannica (2024.), *International Organization.* Dostupno na: <https://www.britannica.com/topic/international-organization> [pristupljeno 18.05.2024.]
7. Bruegel (2021.), *Germany's foreign economic policy: four essential steps.* Dostupno na: <https://www.bruegel.org/blog-post/germanys-foreign-economic-policy-four-essential-steps> [pristupljeno 31.08.2024.]
8. European Union (2023.), *NATO.* Dostupno na: <https://eur-lex.europa.eu/HR/legal-content/glossary/nato-north-atlantic-treaty-organisation.html> [pristupljeno 18.05.2024.]
9. Facts about Germany (nd) *Shared responsibility.* Dostupno na: <https://www.tatsachen-ueber-deutschland.de/en/peace-and-security/foreign-policy-germany> [pristupljeno 31.08.2024.]
10. Hrvatska gospodarska komora (2023.), *O nama.* Dostupno na: <https://hgk.hr/o-nama> [pristupljeno 18.05.2024.]

11. Hrvatska enciklopedija (2103. – 2024.), *Međunarodne organizacije*. Dostupno na: <https://www.enciklopedija.hr/clanak/medjunarodne-organizacije> [pristupljeno 18.05.2024.]
12. International Monetary Found (2024.), *What is the IMF?* Dostupno na: <https://www.imf.org/en/About/Factsheets/IMF-at-a-Glance> [pristupljeno 18.05.2024.]
13. Investopedia (2024.), *Export Incentives: Definition, Types, and Benefits*. Dostupno na: [Export Incentives: Definition, Types, and Benefits \(investopedia.com\)](https://www.investopedia.com/terms/e/export-incentives/) [pristupljeno 19.05.2024.]
14. IKCONSULTING (2024.), *Utjecaj eura na Hrvatsku*. Dostupno na: <https://www.ikconsulting.hr/utjecaj-eura-na-hrvatsku/> [pristupljeno 31.05.2024.]
15. Institut za razvoj i međunarodne odnose (2012.), *Hrvatska i Europska unija. Prednosti i izazovi članstva*. Dostupno na: https://www.irmo.hr/wp-content/uploads/2013/11/hrvatska_i_eu_prednosti_izazovi_.pdf [pristupljeno 19.05.2024.]
16. Institut za razvoj i međunarodne odnose (2012.), *Gospodarska diplomacija Republike Hrvatske ili zašto Hrvatskoj nužno treba snažna i sustavna gospodarska diplomacija*. Zaklada Adris. Dostupno na: <https://irmo.hr/wp-content/uploads/2013/11/godip-web-hr.pdf> [pristupljeno 18.05.2024.]
17. Kacowicz A. M. (1998.), *Regionalization, globalization and nationalism: Convergent, Divergent or Overlapping?* The Helen Kellogg Institute for International Studies. Dostupno na: https://kellogg.nd.edu/sites/default/files/old_files/documents/262.pdf [pristupljeno 31.08.2024.]
18. Kos-Stanišić, L., & Domjančić, S. (2021.), *Diplomacija u međunarodnim odnosima: od vojne diplomacije preko obrambene diplomacije do diplomacije sigurnosti?* *Annals of the Croatian Political Science Association/Anali Hrvatskog Politološkog Društva*. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/266894> [pristupljeno 01.09.2024.]
19. Matić, B. & Plazibat, T. (2001.), *Od GATT do WTO*. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/file/45102> [pristupljeno 18.05.2024.]
20. Markova, J. (2019.), *The importance of economic diplomacy in further development of the EU*. Dostupno na: <https://www.ijpamed.eu/index.php/journal/article/view/47> [pristupljeno 30.08.2024.]

21. Mlinarić, D. (2020.), *Konceptalni okvir gospodarske diplomacije*. Dostupno na: <https://hrcaak.srce.hr/file/360527> [pristupljeno 28.05.2024.]
22. Ministarstvo vanjskih i europskih poslova (2024.), *Ujedinjeni narodi*. Dostupno na: <https://mvep.gov.hr/vanjska-politika/multilateralni-odnosi/multilateralne-organizacije-i-inicijative/ujedinjeni-narodi/21907> [pristupljeno 12.05.2024.]
23. Ministarstvo vanjskih i europskih poslova (2024.), *Vanjska politika*. Dostupno na: <https://mvep.gov.hr/vanjska-politika/22956> [pristupljeno 18.05.2024.]
24. Ministère de l'Europe et des Affaires étrangères (2020.), *Economic diplomacy Forgein Trade*. Dostupno na: <https://www.diplomatie.gouv.fr/en/french-foreign-policy/economic-diplomacy-foreign-trade/> [pristupljeno 30.08.2024.]
25. O.P. Jindal Global University (2024.), *What is diplomacy? Definition, scope, importance & more*. Dostupno na: [What is Diplomacy? Definition, Scope, Importance & More \(jgu.edu.in\)](https://www.jgu.edu.in/what-is-diplomacy-definition-scope-importance-more) [pristupljeno 18.05.2024.]
26. Radić, G. (2015.), *Gospodarska diplomacija, diplomacija budućnosti*. Fakultet za međunarodne odnose i diplomaciju Sveučilište Hercegovina Mostar. Dostupno na: <https://svarog.nubl.org/wp-content/uploads/2022/01/9.-Gospodarska-diplomacija-diplomacija-buducnosti.pdf> [pristupljeno 12.06.2024.]
27. Sadžak, M., Mujanović, E. and Tutnjević, M. (2008.), *Ekonomska diplomacija. Menadžerski pristup*. Synopsis, Zagreb – Sarajevo
28. Srđan, K. (2015.), *Globalizacija i diplomacija. U potrazi za boljim svijetom*. OsiniTrade, Velika Gorica
29. The Council of Europe (2024.), *Who we are*. Dostupno na: <https://www.coe.int/en/web/about-us/who-we-are> [pristupljeno 12.05.2024.]
30. The Council of Europe (2024.), *Values*. Dostupno na: <https://www.coe.int/en/web/about-us/values> [pristupljeno 18.05.2024.]
31. U.S Department of State, *Diplomacy in action* (2008.), *Diplomacy: The U.S. Department of State at Work*. Dostupno na: <https://2009-2017.state.gov/r/pa/ei/rls/dos/107330.htm> [pristupljeno 01.09.2024.]
32. Villanueva Lop, G. (2017.), *Comercial diplomacy in a globalized world*. Dostupno na: [file:///C:/Users/DELL/Downloads/COMMERCIAL_DIPLOMACY_IN_A_GLOBALI_ZE%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/DELL/Downloads/COMMERCIAL_DIPLOMACY_IN_A_GLOBALI_ZE%20(1).pdf) [pristupljeno 18.05.2024.]
33. Vlada Republike Hrvatske (2024.), *Program Vlade Republike Hrvatske 2024.- 2028*. Dostupno na:

https://vlada.gov.hr/UserDocsImages/ZPPI/Dokumenti%20Vlada/2024/Program_16_Vlade_RH.pdf [pristupljeno 29.05.2024.]

34. Vukadinović, R. (2004.), *Politika i diplomacija*. Politička kultura naknadno istraživački ured, Zagreb. Dostupno na: [POLITIKA I DIPLOMACIJA, VUKADINOVIC.pdf \(ucg.ac.me\)](#) [pristupljeno 19.05.2024.]
35. World Trade Organization (2024.), *Who we are*. Dostupno na: https://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/who_we_are_e.htm [pristupljeno 12.05.2024.]
36. Žirovčić, D. (2012.), *Pokušaj određenja gospodarske diplomacije*. Dostupno na: [422294 \(srce.hr\)](#) [pristupljeno 18.05.2024.]

Popis grafikona

Grafikon 1: Vodeće izvozne zemlje u svijetu 2023. godine 5

Popis tablica

Tablica 1. Razlika između kolektivnog i timskog načina vođenja organizacije 15